

VASTAB TOOMAS EDUR

Oktoober, 2016

<http://www.temuki.ee/archives/1425>

Balletikunst ei ole tänapäeva maailmas just mitte esimene ala, mille peale mehed elukutset valides tormi jooksevad. Kuidas jõudsid sina balleti ja teatrikunsti juurde?

Armastus Estonia teatri vastu on mul pärit lapsepõlvest. Mu ema oli suur teatrihuviline ja hoolitses ka minu kultuuriharjumuste eest. Nõukogude ajal ei olnud meelelahutus nii kättesaadav kui tänapäeval. Teater oli koht, kus sai olla fantaasiamaailmas ja leida hingetõmbehetke hallis argipäevas.

Käisime emaga vaatamas ka balletilavastusi. Mulle meeldis, mida tantsijad laval tegid. Nad tundusid mulle väga erilised inimesed, sest suutsid nii keeruliselt liikuda. Minu arvates tegelesid nad lausa ebamaise maagiaga. Nõukogude Liidus hinnati balletikunsti ja kehakultuuri arendamist balleti kaudu kõrgelt. Mind toetas selle ala valikul ka ema suhtumine, et balletitantsija elukutse ei ole häbiasi.

Ma olin kehva tervisega laps. Mul olid sageli kõhuvalud ja palavik, probleemid südamega ning kui ma kümneaastasena läksin balletikooli katsetele, siis esialgu mind tervislikel põhjustel vastu ei võetud. Öeldi, et tule aasta pärast uuesti, mida ma ka tegin. Hiljem olin suure dilemma ees, kas õppida arstiks, et aidata teisi, kuna ma ise olin olnud palju haige, või balletitantsijaks. See oli raske otsus, kuid ma arvan, et ma tegin õige valiku — arste on palju, kuid häid balletitantsijaid vähe.

Ma lõpetasin Tallinna Balletikooli 1988. aastal Frunze Stepanjani klassis. Seal pakuti mulle ka võimalust minna õppima Moskvasse Suure Teatri balletikooli kuulsa pedagoogi Peter Pestovi kätte, kuid mul ei olnud selleks julgust. Otsustasin usaldada oma õpetajat ja jääda Eestisse. Balletikooli eelviimasel aastal võimaldati mul klassiõe ning hilisema partneri ja abikaasa Age Oksaga tantsida Estonia laval täispikas balletis „Coppelia”, lavastas Enn Suve. See oli küll balletikooli lavastus, kuid solistid olid valitud nii balletikoolist kui ka Estoniast.

Millised on su esimesed mälestused Estonia teatrist?

Estonia laval tantsisin esimest korda Tallinna Balletikooli teisel aastal lavastuses „Pipi Pikksukk”. Juba siis oli sel majal minu jaoks erakordne võlu. Sellest sai kõik alguse, seda tunnet on tähtis hoida. Juba lapsena kõitsid mind selle maja eriline atmosfäär ja värvikad isiksused, kes mööda koridore kõndisid. Olin siis hästi uhke, et sain Estonias tantsida ja sealsete kunstnike hulka kuuluda.

Aastatel 1988—1990 töötasin Estonia teatris. Juba esimesel kuul tantsisin Kaie Kõrbiga „Giselle’is”. Ülev tunne oli. Albrecht on jäänud ka üheks mu lemmikrolliks. Estonias tantsisime Agega ka oma esimese „Luikede järve” ja „Romeo ja Julia”. Head mälestused on veel ka Mai Murdmaa balletist „Nostalgia” Eduard Tubina muusikale. See oli nii füüsiliselt kui emotsionaalselt väga raske ballett, kuid tantsida oli põnev. Koostöö Mai Murdmaaga oli väga õpetlik ja arendav. Mai on üks haruldane lavastaja.

Pärast põgusat Estonia perioodi tantsisite Agega Inglismaal palju aastaid. Mis õnnelik juhus teid Inglismaale viis?

1990. aastal osalesime Ameerika Ühendriikides Jacksonis rahvusvahelisel balletivõistlusel The USA International Ballet Competition ja saime parima paari auhinna, mina lisaks veel pronksmedali. Selle järel tuli meile erinevatest teatritest palju pakkumisi ja me valisime Inglismaa. Aastatel 1990—2009 olimegi Inglise Rahvusballeti esitantsijad. Samal ajal tantsisime külalistena paljudel kuulsatel lavadel, näiteks Birminghami Kuninglikus Balletis, Teatro alla Scalas, Berliini Riigiooperis, Cape Towni Balletis, Rooma Ooperiteatris, Zürichi Balletis, Soome Rahvusooperis, Houstoni Balletis, Teatro Colónis, Hollandi Rahvusballetis, Moskva Suures Teatris, Peterburi Maria teatris jne.

Sellised rikkad kogemused on sulle nii tantsija kui Eesti Rahvusballeti juhina tugeva pagasi kaasa andnud.

Oo jaa! Trupp, kuhu me Agega Londonis kuulusime, oli hullumeelne! Esimesel aastal tantsiti 240 etendust, millest 84 olid „Pähklipureja” etendused. Repertuaaris olid veel „Luikede järv”, „Onegin”, „Coppelia”, „Giselle” ja mitmed balletiõhtud. Tantsisime Agega kaasa enam kui sajas etenduses. Lepingu järgi pidime tantsima kuni kaheksa etendust nädalas. Meil ei olnud oma lava, see oli rändav trupp ja vahel tuli olla kaheksa nädalat järjest ringreisil. Sellise intensiivsusega harjus ära. Mis ei tapa, teeb tugevaks! Tänu suurele lavapraktikale õppisin ma lõpuks tõeliselt tantsima.

Inimesed, kellega mul on karjääri jooksul tekkinud vastastikune austus, on mind ka mu praegusel positsioonil toetanud. Inglise Rahvusballeti trupist käis läbi palju rahvast. Enamikust said repetiitorid, direktorid või lavastajad — Londonisse tahtsid tulla ju vaid ambitsioonikamad. Tantsijatena oli meil ka palju poolehoidjaid. Näiteks Londoni perioodil oli meie austaja Sir Kenneth MacMillani lesk, Lady MacMillan, hiljem on ta võimaldanud lahkelt lavastada Eestis MacMillani „Manoni” ning 2016. aasta sügisesse on tänu temale planeeritud „Laul maast”. Ta teab, mida kujutab endast Eesti Rahvusballett, ja toetab meid. Ta usaldab meie truppi, usaldab, sest teab, et siin on kvaliteet kompromissitult tagatud. Näiteks Maria teatril ei võimaldanud ta „Manoni” lavastada, suurtes teatrites ei ole vahel aega repeteerida ja tulemuseks võib olla must etendus. Alati ei olegi raha kõige tähtsam, maksab hoopis kvaliteet!

Sinu meeldejäätavad rollid?

Mul on olnud tantsijana õnne end proovile panna paljudes erinevates ballettides, näiteks Glen Tetley „Sfinksi” Bohuslav Martinů muusikale oli huvitav tantsida. Ronald Hyndi „Uinuv kaunitar” oli keeruline lavastus, väga tehniline, inglise stiilis, kus jooned on puhtad, tagasihoidlikud ja ei ole ülepakutud, väljendades pigem seesmist puhtust. George Balanchine’i „Apollo” Igor Stravinski muusikale meeldis mulle väga. Samas oli nauditav ka Balanchine’i „Who Cares” George Gershwini muusikale. Põneva kogemusena on meelde jäänud Russel Maliphanti „Sheer”. Väga huvitav oli koostöö ka Wayne McGregoriga, ta tegi mulle ja Agele dueti „2 Human” Johann Sebastian Bach’i Partii nr 2 muusikale.

Balletiartisti töös on lisaks füüsilisele treenitusele väga oluline ka emotsionaalne külg.

Vahel võib üks abstraktses liikumises avalduv emotsioon pakkuda publikule väga palju ning mõjutada teda ehk sama tugevalt kui mingi täispika balleti keerulise arenguga roll. Keha,

lihased ei tee üksnes tööd, vaid väljendavad ka tundeid, emotsioone. Ma nimetaksin seda ihuemotsiooniks. Tantsija puhul on nii füüsiline kui ka emotsionaalne intelligentsus väga oluline. See, mis mõjutab või tekitab emotsiooni, ei pea olema narratiivne. Ka liikumise jälgimine võib olla väga väljenduslik tegevus.

Erinevate rollidega kasvasin ja arenesin. Nii täispikad kui ka lühiballetid on olnud arendavad. Ma leidsin igast osast midagi, mis tegi selle huvitavaks. Ma ei väsinud kunagi kordamast, isegi siis, kui tegin sama osa mitukümmend korda. Ikka leidsin selles midagi põnevat. Ma ei lubanud endale ühtegi „haltuuraetendust”. Mulle meeldis laval olla ja ma nautisin seda, aga karjääri lõpu poole panin lepingusse kirja näiteks ainult kaks täispikka balletti nädalas. Mitte et mul oleks füüsiliselt raske olnud, vaid ma poleks emotsionaalselt taastunud. See oli tähtis. Korrates võib vahel juhtuda, et liikumine ei tule enam seestpoolt. On suur vahe, kas tantsija tunnetab, mida ta väljendab, või teeb vaid füüsilist sooritust, nii et liigutus, ja lõpptulemusena kogu roll, jääb tühjaks. Seda on näha. Mõtlemine ja tunnetamine on olulised nii klassikalises kui kaasaegses tantsus.

Püüdsin tantsijana anda endast alati parima, nii füüsiliselt kui emotsionaalselt, kuid emotsionaalne pool oli alati tähtsam. Täiuslik kohalolu oli mulle kõige olulisem. Laval suutsin ma end täielikult välja lülitada ja sukelduda etenduse maailma. Minu meelest peab balletis olema võimalikult palju tõepärast, eriti tänapäeval. Mina püüdlesin alati tõelise poole — päris pisarad, päris armastus..., püüdsin seda tunnetust enda sees luua. Sellele vaatamata ei pidanud ma päev otsa karakterile häälestuma. Läksin lavale, ainiti rolli sisse, ja kulisside taga jätkasin oma tavalisi toiminguid, viskasin nalja, kuigi publik samal ajal saalis nuttis etendust vaadates. Suutsin ennast suurepäraselt etendusse sisse ja sealt välja lülitada.

Kuigi sa laval enam ei tantsi, pole loominguline tegevus su jaoks sugugi lõppenud. Eesti Rahvusballeti kunstilise juhina sa ka lavastad. Alles kevadel esietendus publiku ja kriitikute sooja vastuvõtu pärvinud „Luikede järv”, novembri algul on ees ootamas su lühiballeti „Vaikivad monoloogid” uus lavaletulek. Mis on sulle lavastajatöös oluline?

Lavastamiskohustus on üks punkt Eesti Rahvusballeti juhi lepingus, kuid teoseid valides ei sea ma lavastajana ennast esimesele kohale. Lavastamine ei ole minu peamine ambitsioon, ehkki ma nautin seda väga. Minu vastutada on hoopis suurem süsteem — Estonia Rahvusballeti areng. Ma pean igal hetkel arvestama sellega, mida trupp ja teater vajavad, suudavad, ning nõudma neilt natukene rohkem.

Minu esimene sinne lavastus „Modigliani — neetud kunstnik” oli mu unistuste teema. Lavastasin selle nagu iseendale. Tantsisin kõik läbi, seletasin põhjalikult oma tunnetust, töötasin iga väikese detailiga — kuidas liikuda, pead pöörata, hingata, et kõiki emotsioone õigesti väljendada. Hiljem saalis istudes tundsin, nagu oleksin ise laval. Tauno Aints kirjutas muusika tihedas koostöös minuga. Ta taipas kiiresti, kuidas midagi muusikas väljendada. Tauno emotsionaalne avatus ja oskus lugu muusikas tõlgendada oli oluline osa „Modigliani” edust. Mulle tundub, et „Modigliani” on õnnestunud ballett, sest muusika, liikumise ja draama vaheline koostöö toimib.

Minu jaoks on väga tähtis, et trupp oleks hea tasemega ja meil oleksid repertuaaris ka tugevad klassikalised teosed. Seda olen ma püüdnud ka oma lavastustega saavutada. Minu esimene klassikaline ballett Estonias oli „Bajadeer”. Loo selguse ja puhtuse huvides tegin seda palju ümber, ehkki „Bajadeeri” on väga keeruline ümber teha. Kohendasin ettevaatlikult tantse ja

tegin liikumisjoonised keerulisemaks. Ballettides on tihti palju ebaloogilist, arusaamatuid grandioosseid žeste, millel ei ole tõelisusega palju seost. Olen püüdnud neid vältida.

Kas ka „Uinuv kaunitaris” ja „Luikede järves”?

Minu lavastatud „Uinuv kaunitar” ja „Luikede järv” on klassikalised ja puhtad. Olen neid ise erinevates versioonides palju tantsinud ja jõudnud kujundada oma visiooni.

Olen oma lavastustega püüdnud arendada tantsijate liikumisleksikat ja teha koreograafiaid kaasaegsemaks, keerulisemaks. Näiteks „Luikede järve” ja „Uinuva kaunitari” valsi koreograafia oli sada aastat tagasi väga ilus, aga tänapäeval võib see mõjuda primitiivsena. Tantsijad suudavad praegu teha palju keerulisemaid liikumisi. Sada aastat tagasi ei olnud meestantsijate ülesandeks mitte niivõrd tantsida, kuivõrd naistantsijaid toetada. Tänapäeval tuleb aga arvestada ka nende meestantsijatega, kes ei taha mitte ainult naisi tõsta, vaid ka ise tantsida.

Oleme seni rääkinud peamiselt balletikunsti raudvarast, ometi on Estonia repertuaaris ikka ja jälle ka nüüdisballeti teoseid, näiteks 2011. aastal tuli lavale Marina Kesleri ballett Arvo Pärdi muusikale „Othello”, San Francisco Balleti tantsija Tiit Helimets tõi siin lavale oma debüütlavastuse „Aeg”, sari „Pööningtants” andis paljudele koreograafidele võimaluse lühivormiga eksperimenteerida. Missugune on nüüdisrepertuaari roll Eesti Rahvusballeti repertuaaripoliitikas?

Nüüdisrepertuaar on vajalik ja huvitav. Tantsijatel on põnev teistmoodi liikuda ja erinevate koreograafide kehakeelt tundma õppida. Tahaksin tuua Eestisse rohkem andekaid kaasaegseid lavastajaid, kuid hetkel ei ole meil majanduslikult võimalik neid just tihti kutsuda. Samuti puudub publikul nüüdisballeti vaatamise harjumus. Peame Eestis väga ettevaatlikult planeerima, mida nüüdisballeti ja neoklassikalisest repertuaarist kavassee võtta. Inimesed ei julge neid vaatama tulla. Peaks lahti saama stereotüüpidest ja tõestama, et ka uus, mida me teeme, on huvitav. See on pikk protsess, kuid õige teater peab võtma riski — teeme ära!

Segu klassikalisest, neoklassikalisest ja nüüdisballetist on Eesti Rahvusballetile ideaalne repertuaarivalik. Põhileib on meiesuuruse trupi jaoks kindlasti täispikk klassikaline ballett. Esiteks on klassikalistel töödel, nagu „Luikede järv”, „Uinuv kaunitar”, „Pähklipureja” jpt, publikut ja teiseks on klassikaline ballett ideaalne, et hoida tantsijaid heas vormis. Paljud tantsijad on Eestisse tulles kurtnud, et mitmed Euroopa teatrid võtavad kavva üha vähem ja vähem klassikalisi ballette või ei tee neid üldse. Klassikalised balletid nõuavad suuremat truppi ja esitavad suurema väljakutse. Me säilitame Estonias klassikalise repertuaari, aga toome ta lavale tänapäevase ja värskena.

Mida tähendab sinu jaoks kaasaegne ja värsk klassikaline ballett?

Kõik, mis me praegu teeme, on kaasaegne. Kui ma toon täna päeval lavale „Luikede järve” või „Uinuva kaunitari”, siis see on meie kaasaegne ballett. Samas on klassikalised teosed nagu muuseumieksponaadid, mida on väärt hoida. Inimesed vahel arvavad, et klassikaline on vana ja igav, aga see sõltub ju lavastamisest. Kui ma toon lavale oma versiooni mõnest klassikalisest teosest, siis kasutan tänapäeva tantsijate võimeid ja võimalusi ning avardan koreograafia liikumisjooniste võimalusi, säilitades samas filigraanselt puhta stiili.

Klassikalised balletid on säilinud ajast aega. Küllap on need siis ka tõestanud, et on seda väärt! Omaette küsimus on, kuidas neid tõlgendada ja lavale tuua. Nende lavastamine on keeruline ülesanne, visioon nii antud koreograafiast kui muusikast peab olema hästi selge. Balletis peab suutma kõnelda kehaga. Ei ole päris õige, kui balletti vaadates pead lugema kavast, millest lavastus räägib, ja lõpuks mõtled veel, et kas nähtu ikka vastas sellele, mida kirjutati. Ei ole mõtet lavastada, kui tuleb kirjalikult selgitada, mille üle lavastaja on tahtnud publikut mõtlema panna või mida tundma. Ma ei taha seda lugeda, vaid näha! Kunst ei kuulu üksnes professoritele, vaid kõikidele inimestele.

Tänapäeval juhtub sageli, et balletti tuuakse sisse väga filosoofilised teemad, mida tantsu vahenditega on raske käsitleda. Loomulikult paneb tants mõtlema, aga see ei ole eesmärk omaette. Sõnateatris on teatud küsimusi palju lihtsam lahendada, sõnakunst ja filosoofia on tunduvalt lähedasemad. Lõpuks on olemas ka poliitika, mis on maailma parim teater.

4. novembril esietenduvaval lühiballettide õhtul on kavas ka sinu ballett „Vaikivad monoloogid”. Palun ava veidi selle teose tagamaid. Mida on sügisel oodata?

„Vaikivad monoloogid” tegin ma 2009. aastal Londoni kultuurifestivali (City of London Festival) jaoks. Festival keskendus 60° põhjalaiusel asuvatele merelinnadele, nagu Tallinn, Helsingi, Stockholm, Oslo, Peterburi, Kirkwall ja London. „Vaikivad monoloogid” on ballett inimsuhetest. Kolmele tantsijapaarile loodud teos keskendub inimestevaheliste suhete ja kooselu erinevatele astmetele, sügavatele emotsioonidele, värvidele. See lavastus on sõnadeta jutustus armastusest ja lahkumisest, üksindusest ja teineteisest mitte aru saamisest. Ma nimetasin duette monoloogideks, me ise oleme need, kes jäävad endale lõpuni truuks. Eeldame, et ka teised meid mõistavad, kuid alati on midagi, milleni teises inimeses ei jõuta.

Eesti Rahvusballeti repertuaaris on mitu balletti, mida oled ise tantsinud. Kui palju sa lähtud oma isiklikust rollikogemusest, kui aidad tantsijal välja töötada tema osa?

Seda ei ole võimalik kirjeldada, kuidas ma ise ühte või teist osa tantsisin. Koreograafilist fraasi võib harutada lahti sadat moodi. Võib lahata tunnetust, emotsioone, tehnikat jne. Seepärast ei peatu ka kunagi töö rolliga, sügavusi tuleb järjest juurde ja iga etendus võib olla uus ja värske. Näiteks „Luikede järve” tantsisin ma üle kahekümne aasta ja veel viimastel etendustel püüdsin detaile poleerida.

Tantsijatega töötades on mu eesmärk eelkõige aidata neil ise leida, kuidas rolli avada. Ei saa ette ütelda, kuidas mingit osa täpselt teha, saab vaid suunata, kuidas see tegelane enda seest leida ja omal viisil lavale tuua.

Rollitunnetus on individuaalne. Iga keha, iga persoon on erinev ja neid peab ka erinevalt õpetama, kuigi seletan võibolla sama asja, mida kunagi mulle seletati või mida ise olen avastanud. Minu arvates on väga tähtis, et saan edasi anda seda, mida mulle on kunagi õpetatud. Avastasin nii mingil määral taas emotsiooni, mille olin kunagi etendusel saanud. Tantsijakarjääri lõppedes arvasin, et ma ei koge seda tunnet enam kunagi.

Kõige tähtsam, mida ma üritan tantsijatele õpetada, on etenduse nautimine. Kui tantsija ise naudib oma tegevust, siis kandub see publikule edasi; kui tantsija tunnetab liikumist, siis ka publik tunneb seda. Emotsioon on laval midagi erilist. Tantsija on nagu ühepäevaliblikas — tema karjäär on sama lühike, ta peab iga hetke nautima, peab olema seesmiselt nii näljane, et ahmida endasse iga laval oldud hetke.

Eesti Rahvusballeti trupp on tehniliselt väga heal tasemel. Erinevatest vestlustest ja arvustustest on läbi käinud kiitus trupi ühtluse ning rühma tehnilise täpsuse kohta. Mis on sulle tähtis tantsijatega töötamisel?

Tantsijaid hoida on kunst. Peab mõtlema, kuidas neid arendada ja vormis hoida, kuid samas mitte läbi põletada. Mulle on oluline isiklik kontakt ja teadmine, mis trupis ja teatris toimub. See ei ole sugugi kõigis teatrites nii.

Meie trupi teevad väärtuslikuks positiivsus ja püüd inimesi hoida — olla inimlik ja tantsijate eest hoolitseda; suhelda, selgitada oma valikuid ja toetada, et tekiks arusaam rahvusballeti suundumustest ja oma kohast nende suundumuste elluviimisel.

Balletis ehitame ise oma instrumenti — keha. Vormime seda aastatega iga päev. Mul on hea meel kuulda kiitusi trupi kohta. Tantsijad on selle kõik ise saavutanud. Repetiitorid, lavastajad, külalisõpetajad ja mina vaid suuname neid. Meil on trupis igapäevane distsipliin ja kokkulepitud reeglid. Sellise mõtteviisi harjutamine võttis muidugi aega. Ma arvan, et üks hea kolm-neli aastat kulus, kuni meie arusaamad tasakaalustusid. Igaüks leidis oma koha. Tantsijad nägid, et me anname võimalusi, kui nad töötavad ja oma annet arendavad. Balletis on oluline virtuoosne keha kasutamine. Tantsija peab tehnikat pidevalt lihvima, ja see on raske. Igaüks ei ole suuteline minema nii kaugele ega mõista sellise töö vajalikkust.

Mõeldes Eesti Rahvusballetist laiemalt — milliseid arenguid pead selle kunstilise juhina viimase seitsme aasta kõige tähtsamaks?

Meie lavastuste tase on nendel aastatel olnud stabiilselt kõrge, mis on minu jaoks väga tähtis. Eesti Rahvusballett on rahvusvaheliselt tunnustatud trupp, meie vastu tunneb huvi ka rahvusvaheline ajakirjandus. Meie tantsijatel on kõrge töödistsipliin ja austus Estonia teatri vastu. Tantsijad teevad väga head tööd — nende keskendumine ja detailitäpsus nii proovides kui etendustel on tähelepanuväärsed. Oluline on see, et heal tasemel ei ole ainult solistid, vaid ka rühmatantsijad.

Me nõuame tantsijatelt palju, aga püüame neile ka vastu anda. Aivar Mäe toetab Rahvusballeti arengut igati ja tänu sellele saame endale palju võimaldada, üks olulisemaid tehnilisi saavutusi on näiteks vetruvate põrandate paigaldamine proovisaalidesse ja lavale. Samuti toimuvad Estonias nüüd regulaarsed Pilatese treeningu tunnid ning töötab ka füsioterapeut, kellega koos reguleeritakse tantsijate koormust ning tegeldakse traumade ennetamisega ja nendest taastumisega. Tantsijad teevad kõvasti tööd ja peavad seetõttu endast ka hoolima ja enda eest hoolitsema. See võimalus on neil meie teatris olemas.

Lisaks olen nende aastate jooksul püüdnud anda tantsijatele võimaluse avada oma loomingulisust ning lavastada. Koreograafilise töötoa raames on tantsijad õppinud end avastama ning paremini mõistma, mida teised lavastajad neilt nõuavad. Samuti andis see võimaluse avastada uusi andekaid lavastajaid. Meil on väga huvitava kehakeelega tantsijaid, kelle lavastamistegevusel tahaks edaspidi silma peal hoida.

Ma julgustan Kaie Kõrbi tooma lavastamist sisse ka balletikooli õppesse. Kui käisime Kaiega ringreisil ja külastasime teisi balletikoole, nägime, kuidas juba kaheksa-aastased lapsed julgesid lavastada. Nad tegid lihtsaid tantsukehi ja liikumisjooniseid, millest mõned olid väga andekad. Oli rõõm näha, et nende laste loomingulisust ei olnud balletikoolis tapetud ja et vigade tegemine ei olnud tabu. Vigade tegemine on tähtis arengu osa! Ometi oleks vigade

tegemine justkui ühiskondlik hälve, mille peale viltu vaadatakse. Ka kõige andekamad inimesed teevad vigu, aga lähevad sealt rahulikult edasi. Vigu ei peaks kartma.

Kuhu liigub Eesti Rahvusballett?

Rahvusballeti juhina saan ma aru, kui keeruline on tänane maailm ja kui raske ülesanne on balletiratast käimas hoida. Ent meil on aus tiim eesotsas Aivar Mäega, meil on hea komplekt tantsijaid ja tugevad repetiitorid — tore on sellise meeskonnaga edasi minna! Minu soov on jätkata praeguseid tegevusi ja viia need veel kõrgemale tasemele. Hoida taset on kõige tähtsam! Ma kaalun väga tõsiselt, mida ma teen, kuid mul on ka julgust kukkuda. Niiviisi õppisin ma olema ka hea tantsija.

Eesti Rahvusballett liigub selles suunas, et olla rahvusvaheliselt tuntud ja hinnatud. Meist ei saa kunagi Maria teatrit, kuid ma soovin, et meil oleks hea valik lavastajaid ja tantsijaid ning võimalus veel rohkem reisida, vabadus tantsida kuulsatel lavadel. Soovin, et meil oleksid kavas ka huvitavad uued lavastused, näiteks koostöös Eesti heliloojatega. See suund vajab muidugi raha ja toetust, kuid tänu niisugustele lavastustele võiks maailm meid tunda. Maailm juba teab meid ja samas jääb alati küsimus, kas ta peabki meid teadma. Ka tantsijana oli mul dilemma: kui tean, et tantsin väga hästi, kas pean seda tegema Suure Teatri laval?!

Nagu juba öeldud, ei ole ballett tänapäeva ühiskonnas kõige populaarsem valdkond. Meie ühiskond ei pea kauneid kunste tingimata eluks vajalikuks ning seda edendavaks jõuks. Missugune on sinu arvates balleti koht meie maailmas?

Ballett on suur kunst. Igaüks ütleb, et tema kunst on kõige suurem. Ma austan kõiki kunste ja ei tee balletti teistest paremaks, kuid ütlen, et ballett on väga keeruline ja eriline kunst.

Meie ühiskond on aga väga ratsionaalne. Paistab, et kõige suurem saavutus on olla professor ja keha on vaid selleks, et kanda aju ühelt koosolekult teisele. Ent keha on samamoodi inimese osa ja selle eest me ei pääse! Peale selle arendab liikumine ka mõtlemist ja on raviv. Liikumine on inimese loomulik omadus. Kõik, mis on elus, liigub. Elu ongi liikumine.

Ühiskond proovib muidugi reglementeerida, mis on õige, mis on vale, mis tähtis, mis mitte — edukas on olla advokaat, pankur või staar. Prioriteetsed on need elukutsed, mis toovad raha või kuulsust. Noored tahavad olla populaarsed, kuid ei pühendu piisavalt, et olla omal alal tõeliselt head. Meie ühiskonnas ei ole väärtustatud teha seda, mis meeldib, vaid seda, mis on moes. Õnneks hakkab staarikultus vaikselt ammendumas. Youtube'is ja Facebookis on kõik staarid ja kui kõik on staarid, siis staare ei ole. Nii tuleme vaikselt inimese poole tagasi. Helgemad pead on ammu rääkinud, et maailma haridussüsteem, kus matemaatika — mis oli tähtis tööstusrevolutsiooni ajal — on eesotsas ja kaunid kunstid kõige lõpus, on vananenud ja vajab hädasti muutust. Aeg oleks ärgata!

Ballett on viis inimese ja tema keha arendamiseks. Ballett on inimesele väljakutse. See on enesedistsipliin, kuid tänapäeva ühiskond on mugav. Balletis peab treenima, peab treenima teistega koos ja teiste ees taluma ka seda, kui välja ei tule. On vaja süveneda iseenda tegevusse ja mitte mõelda, mida teised arvavad. Ballett nõuab nii vaimset kui füüsilist eneseületust, kuid tänased inimesed ei taha pingutada.

Need lapsed, kes hakkavad tegelema balletiga, peavad alustama väga varakult ja arenema palju kiiremini, et midagi saavutada. Tippu jõudmiseks peab olema loomulikult annet, kuid ka töökust ja õnne. Näiteks mina ei olnud klassis kõige andekam, kuid mul oli hullumeelne tahe.

Tegelikult olen ma balleti tuleviku pärast veidi mures. Ühiskondlik tunnustus balletikunstile peaks olema palju suurem, et huvi selle elukutse vastu ei kustuks. Balletti ei saa teha üksi tänavanurgal. See ei ole individuaalne tegevus, vaid koostöö kunst, selleks on vaja nii tingimusi kui ka inimesi, kes on valmis oma elu balletile pühendama.

Me oleme balletimaailmas tagasihoidlikud, aga väga tugevad inimesed. Ma püüan seda oma tantsijatele ka rääkida, et hoida ära kibestumist. Balletikarjäär ei ole kergete killast — saad täiskasvanuks väga noorena, karjääri jooksul võib juhtuda palju traumasid ja siis lõpetad enne, kui oled saanud alustadagi. Ometi on see väga huvitav ja nauditav elu. Tantsides tunned, et oled tõeliselt elus!

Küsitlenud Evelin Lagle